

DOMSTOLENS DOM
av den 17 juni 1992*

I mål C-26/91

har Cour de cassation i Frankrike till domstolen gett in en begäran om förhandsavgörande enligt protokollet av den 3 juni 1971 om domstolens tolkning av konventionen av den 27 september 1968 om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område (EGT L 299, 1972, s. 32; svensk utgåva, C 15, 1997, s. 30), i den tvist som pågår vid den nationella domstolen mellan

Jakob Handte & Co. GmbH

och

Traitements mécano-chimiques des surfaces SA (TMCS).

Begäran avser tolkningen av artikel 5.1 i konventionen av den 27 september 1968.

DOMSTOLEN

sammansatt av ordföranden O. Due, avdelningsordföranden F. A. Schockweiler samt domarna G. F. Mancini, C. N. Kakouris, J. C. Moitinho de Almeida, M. Díez de Velasco och M. Zuleeg,

generaladvokat: F. G. Jacobs,
justitiesekreterare: avdelningsdirektören H. A. Rühl,

som beaktat de skriftliga yttrandena från

— Jakob Handte & Co. GmbH, genom advokaten J. P. Desaché, Paris,

* Rättegångsspråk: franska.

- Tysklands regering, genom Ch. Böhmer, Ministerialrat vid förbundsjustitiedepartementet, i egenskap av ombud,
- Europeiska gemenskapernas kommission, genom X. Lewis, rättstjänsten, i egenskap av ombud,

som beaktat förhandlingsrapporten,

som hört kommissionens muntliga yttranden vid sammanträde den 25 februari 1992, och

som hört generaladvokatens förslag till avgörande, framlagt vid sammanträde den 8 april 1992,

meddelar följande

dom

- 1 Genom dom av den 8 januari 1991, som inkom till domstolen den 25 januari 1991, har Cour de cassation i Frankrike i enlighet med protokollet av den 3 juni 1971 om domstolens tolkning av konventionen av den 27 september 1968 om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttsens område (EGT L 299, 1972, s. 32; svensk utgåva, C 15, 1997, s. 10) i dess lydelse enligt konventionen av den 9 oktober 1978 om Konungariket Danmarks, Irlands och Förenade konungariket Storbritanniens och Nordirlands tillträde (EGT L 304, 1978, s. 1; svensk utgåva, C 15, 1997, s. 14, nedan benämnd konventionen) ställt en fråga om tolkningen av artikel 5.1 i konventionen.
- 2 Denna fråga har uppkommit inom ramen för en tvist mellan Jakob Handte & Co. GmbH, med säte i Tuttlingen, Tyskland, (nedan benämnt Handte Tyskland), och Traitements mécano-chimiques des surfaces SA, med säte i Bonneville, Frankrike, (nedan benämnt TMCS).
- 3 Det framgår av de handlingar som getts in till domstolen att TMCS av det schweiziska aktieföretaget Bula et fils, (nedan benämnt Bula), 1984 och 1985 köpte två metallpoleringsmaskiner vilka TMCS lät förse med en utsugningsanläggning som var tillverkad av Handte Tyskland men såldes och installerades av Handte France S.à.r.l., med säte i Strasbourg, Frankrike, (nedan benämnt Handte Frankrike).

- 4 1987 väckte TMCS talan mot Bula, Handte Tyskland och Handte Frankrike vid Tribunal de grande instance i Bonneville, Frankrike, och yrkade ersättning för den skada som bolaget lidit till följd av att den tillverkade och sålda utrustningen inte var i överensstämmelse med gällande bestämmelser om hygien och säkerhet i arbetet och inte var lämplig för sitt ändamål.
- 5 Sistnämnda domstol fastslog genom dom av den 4 maj 1988 att den saknade territoriell behörighet att pröva talan mot Bula men att den däremot hade behörighet enligt artikel 5.1 i konventionen att pröva talan mot Handte Tyskland och Handte Frankrike.
- 6 Handte Tyskland överklagade till Cour d'appel i Chambéry, Frankrike, som genom dom av den 20 mars 1989 ogillade överklagandet på den grunden att TMCS' talan mot detta bolag måste betraktas som en talan om tillverkarens ansvar för fel i den sålda varan, att en sådan direkt talan, som förs av en senare köpare mot tillverkaren, är av avtalsrättslig karaktär såväl enligt fransk rätt som enligt konventionen samt att den lägre instansen därför på goda grunder hade fastslagit att den enligt artikel 5.1 i konventionen var behörig i egenskap av domstol i den ort där förpliktelsen skall uppfyllas.
- 7 Handte Tyskland överklagade genom kassationstalan domen från Cour d'appel i Chambéry, eftersom bolaget ansåg att artikel 5.1 i konventionen inte var tillämplig i fråga om en avtalskedja.
- 8 Cour de cassation i Frankrike fann att tvisten gav upphov till en fråga om tolkningen av konventionen och beslutade därför att vilandeförklara målet till dess att EG-domstolen meddelat ett förhandsavgörande angående följande fråga:
- ”Är artikel 5.1 i konventionen, som föreskriver en särskild behörighetsregel om talan avser avtal, tillämplig i en tvist mellan en senare köpare av en vara och en tillverkare, som inte är säljare i förhållande till den köparen, angående bristfälligheter i varan eller varans olämplighet för sitt ändamål?”
- 9 För en utförligare redogörelse för omständigheterna i tvisten vid den nationella domstolen, rättegångens förlopp och de till domstolen ingivna yttrandena hänvisas till förhandlingsrapporten. Handlingarna i målet i dessa delar återges i det följande endast i den mån domstolens argumentation kräver det.

- 10 När det gäller besvarandet av den nationella domstolens fråga skall det inledningsvis anmärkas att det av domstolens fasta rättspraxis (se dom av den 22 mars 1983 i mål 34/82 Peters, Rec. 1982, s. 987, punkterna 9 och 10 och dom av den 8 mars 1988 i mål 9/87 Arcado, Rec. 1988, s. 1539, punkterna 10 och 11) framgår att begreppet "talan avser avtal" i artikel 5.1 i konventionen skall tolkas autonomt med hänsyn framför allt till konventionens systematik och syften för att säkerställa att konventionen tillämpas enhetligt i samtliga konventionsstater. Detta begrepp kan således inte förstås som en hänvisning till hur det rättsförhållande som är föremål för prövning vid den nationella domstolen betecknas enligt tillämplig nationell rätt.
- 11 Vidare skall det anmärkas att enligt konventionens ingress är ett av dess syften att "i gemenskapen stärka det rättsliga skyddet för personer som är etablerade där".
- 12 I experternas rapport, som upprättades vid utarbetandet av konventionen (EGT 1979, nr C 59, s. 1, fransk version; vid översättningen fanns ingen svensk version att tillgå), understryks i detta sammanhang att "konventionen, genom att införa gemensamma behörighetsregler, har ... till syfte ... att inom det område som den är avsedd att reglera åstadkomma en verklig rättsordning som skall säkerställa högsta möjliga grad av rättsäkerhet. I detta syfte fastställer de i avdelning II kodifierade behörighetsreglerna vilken domstol som vid en avvägning av alla föreliggande intressen är mest lämpad i territoriellt hänseende att pröva en tvist".
- 13 Detta syfte uppnås genom att det i konventionen föreskrivs ett visst antal behörighetsregler som bestämmer i vilka fall – uttömmande uppräknade i avdelning II avsnitt 2–6 i konventionen – talan mot en svarande som har hemvist eller är etablerad i en konventionsstat enligt en särskild behörighetsregel kan eller enligt en regel om exklusiv behörighet eller om avtal om domstols behörighet skall väckas vid en domstol i en annan konventionsstat.
- 14 Reglerna om särskild och exklusiv behörighet och de om avtal om domstols behörighet utgör således undantag från huvudregeln i artikel 2 första stycket, enligt vilken domstolarna i den konventionsstat i vilken svaranden har hemvist är behöriga. Denna behörighetsregels karaktär av huvudregel förklaras av att den normalt underlättar svarandens försvar. De behörighetsregler som avviker från denna huvudregel kan följaktligen inte ge anledning till en tolkning som går utöver de fall som avses i konventionen.

- 15 Härav följer att begreppet "talan avser avtal" i den mening som avses i artikel 5.1 i konventionen inte kan förstås på så sätt att det omfattar en situation i vilken det inte föreligger någon förpliktelse som en part frivilligt åtagit sig gentemot en annan.
- 16 Vad beträffar fall då en senare köpare av en vara, som han köpt av en säljare i mellanled, väcker talan mot tillverkaren för att få ersättning för skada till följd av att varan inte överensstämmer med de krav som kan ställas, skall det konstateras att det inte föreligger något avtalsförhållande mellan den senare köparen och tillverkaren, eftersom den sistnämnde inte har åtagit sig någon avtalsförpliktelse gentemot den förstnämnde.
- 17 Vidare kan parternas avtalsförpliktelser – särskilt när det rör sig om en kedja av internationella avtal – variera från ett avtal till ett annat, på så sätt att de rättigheter som den senare köparen kan göra gällande enligt avtalet gentemot sin säljare inte nödvändigtvis är desamma som dem som tillverkaren har avtalat om i sitt förhållande till den förste köparen.
- 18 För att stärka det rättsliga skyddet för personer som är etablerade i gemenskapen, vilket är ett av konventionens syften, är det dessutom nödvändigt att de behörighetsregler som avviker från huvudregeln i konventionen tolkas på så sätt att en normalt välunderrättad svarande rimligtvis kan förutse vid vilka domstolar – utöver domstolarna i hans hemviststat – talan kan väckas mot honom.
- 19 I ett fall som det i målet vid den nationella domstolen kan emellertid tillämpningen av den särskilda behörighetsregeln i artikel 5.1 i konventionen i en tvist mellan en senare köpare av en vara och tillverkaren inte anses förutsebar för den senare och är därför oförenlig med rättssäkerhetsprincipen.
- 20 Bortsett från den omständigheten att det inte föreligger något avtalsförhållande mellan tillverkaren och den senare köparen och att tillverkaren inte åtagit sig någon avtalsförpliktelse gentemot denna köpare, vars identitet och hemvist han med rätta inte behöver känna till, anses en tillverkares ansvar gentemot en senare köpare för fel i den sålda varan i de allra flesta konventionsstater inte vara av avtalsrättslig karaktär.
- 21 Härav följer att svaret till den nationella domstolen blir följande. Artikel 5.1 i konventionen skall tolkas på så sätt att den inte är tillämplig i en tvist mellan en senare köpare av en vara och en tillverkare, som inte är säljare i

förhållande till den köparen, angående bristfälligheter i varan eller varans olämplighet för sitt ändamål.

Rättegångskostnader

- 22 De kostnader som har förorsakats Tysklands regering och Europeiska gemenskapernas kommission, som har inkommit med yttrande till domstolen, är inte ersättningsgilla. Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den domstolen att besluta om rättegångskostnaderna.

På dessa grunder beslutar

DOMSTOLEN

– angående den fråga som genom dom av den 8 januari 1991 förts vidare av Cour de cassation i Frankrike – följande dom:

Artikel 5.1 i konventionen av den 27 september 1968 om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område skall tolkas på så sätt att den inte är tillämplig i en tvist mellan en senare köpare av en vara och en tillverkare, som inte är säljare i förhållande till den köparen, angående bristfälligheter i varan eller varans olämplighet för sitt ändamål.

Due

Schockweiler

Mancini

Kakouris

Moitinho de Almeida

Díez de Velasco

Zuleeg

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 17 juni 1992.

J. G. Giraud
Justitiesekreterare

O. Due
Ordförande